

הסיפור על בית הערבה – ולטר הירש

מאת: ענת ארצי (טל)

ארץ לידה: ישראל - Israel -

מנחה: נועם לוזון

שם המורה: לביאה צנגוט

שם ועיר בית הספר: ישראל - Israel - בית יהושע - ויצמן

תאריך פרסום: 6 ביולי 2017

נושאי הסיפור: היסטוריה, תרבות, יישוב, קיבוץ

ענת ארצי והנכדה עמית לוזון בבית הערבה

הקמתו של הקיבוץ

הסיפור על בית הערבה

שלום, אני סבא ולטר ואני אבא של ענת, סבתא של נועם. נולדתי בגרמניה בעיר היידלברג. אבא שלי היה רופא ילדים ידוע, אך כשהיטלר עלה לשלטון בשנת 1933 הבין אבא שלי מיד שמצב היהודים עומד להיות גרוע מאוד ומיד החליט לעלות עם כל המשפחה לארץ ישראל וכך, בגיל 12 הגעתי עם הורי ושלוש אחיותי לחיפה. כך נראיתי כשעליתי לארץ.

בהמשך למדתי בבית הספר החקלאי ביגור. כשהייתי צעיר מאוד בן 19 בשנת 1940, פגשתי את אמא של ענת, יפה ויחד החלטנו להקים קיבוץ.

המקום היחידי שהציעו לנו היה ליד ים המלח. היינו חברים בתנועת הנוער "המחנות העולים" ונערכו דיונים סוערים סביב השאלה: איך נקים קיבוץ חקלאי במקום כל כך חם, יבש ומלוח? נערכה הצבעה בין כל החברים והרוב קבע שה... למרות כל הקשיים והחששות נעלה על הקרקע, נתגבר על הקשיים ונקים קיבוץ. סימתנו היתה: "עלה נעלה!"

אגלה לכם סוד שהחברה שלי, סבתא יפה, לא היתה בעד, אבל בגלל שאני מאוד האמנתי ברעיון ורציתי מאוד להקים את הקיבוץ היא הסכימה לבוא איתי מתוך אהבה. בינתיים התחתנו והפכנו למשפחה קטנה בתוך משפחה גדולה, משפחת הקיבוץ אשר ברוב קולות נבחר שמה: בית הערבה. תוכלו לראות במפה שהקמנו את הקיבוץ שלנו מצפון לים המלח.

בית הערבה- צפון ים המלח

בית הערבה

"בית העֶרְבָה הוא קיבוץ (הכולל גם שכונה קהילתית) בצפון ים המלח ליד יריחו המשתייך למועצה אזורית מגילות ים המלח. היישוב נקרא על שם העיר המקראית בית הערבה, ששכנה באזור זה. בית הערבה הוקם לראשונה כקיבוץ ב-8 במאי 1939 על ידי חלוצי תנועת הנוער המחנות העולים של הקיבוץ המאוחד". (ויקיפדיה)

בהתחלה גרנו באוהלים, אבל מהר מאוד בנינו צריפים עם רעפים בצבע... היו יכוחים סוערים, באיזה צבע יהיו הרעפים, האם אדום או ירוק או חום? לבסוף הוחלט... אדום. התנאים היו קשים מאוד: בקיץ הטמפרטורות הגיעו ל-40 מעלות ובחורף לא ירד בכלל גשם. האדמה היתה מלוחה מאוד ולא מתאימה בכלל לגידולים חקלאיים.

האוהלים הראשונים בבית הערבה
אברהם הרצפלד, ממנהיגי התנועה אמר: "רק אם יגדלו לי שערות על כף היד – אז אתם תצליחו לגדל משהו באדמה הזאת!!!"

הרצפלד

היה צריך לפתור את הבעיה העיקרית של החקלאות: מליחות הקרקע. הפתרון שעלה בראשי ניראה קצת משוגע וסבתא יפה אמרה לי שאין סיכוי שהחברים יסכימו, אבל אני הבאתי אותו לאספת החברים. אתם בודאי סקרנים לדעת מה היה הרעיון, נכון?

שפך נהר הירדן לים המלח

השטחים המוצפים במי הירדן המתוקים

כשטיילנו ליד נהר הירדן שמתני לב שליד המים המתוקים יש צמחיה. מאחר

שהירדן נישפך אל ים המלח, עלה על דעתי שנוכל להשתמש במים המתוקים לשטוף בהם את האדמה המלוחה! ואז גם לנו תהיה צמחיה. רעיון מבריק, לא? כשהצעת את ההצעה באספת החברים השתררה דממה. החברים הסתכלו אחד על השני ושאלו את עצמם: מה, לעשות מקלחת לאדמה?! אבל לאחר שהסברתי להם שאפשר, הרוב השתכנע ולאחר ההצבעה התחלנו בעבודה. חפרנו תעלות רבות באדמה, הבאנו מים מתוקים במכלים מן הירדן והזרמנו אותם בתעלות. כך נשטפה האדמה והמים המלוחים זרמו ישירות לים המלח. מה גדולה הייתה השמחה כאשר האדמה התייבשה ויכולנו לחרוש, בעזרת

הטרקטור הראשון שנתן לנו הרצפלד בכבודו ובעצמו.

העגבניות הראשונות

ערכנו ניסוי: הגידול הראשון שזרענו היה: עגבניות. זרענו וחיכינו במתח רב – האם יצמחו העגבניות ??? והאם יצמחו להרצפלד שערות על כף היד?! עם בוא האביב החלו לצוץ הנבטים הראשונים.

ותוך מספר שבועות ראינו את העגבניות הראשונות. השמחה היתה אדירה!!!
העגבניות נישלחו לצפון הארץ בזמן שבמקומות אחרים בארץ עוד לא הבשילו

הנבטים הראשונים

הפירות, ועל כן קיבלנו עבורן מחיר מצוין. טעמן של העגבניות שלנו היה מ צ ו י
ן! מתוק ועסיסי!
בתמונה שלמטה אפשר לראות אותי קוצר בעזרת החרמש.

קצירה בחרמש
וכאן אני על שפת ים
המלח

בים המלח
מרוב שמחה חיפשנו ענף חקלאי נוסף. הוחלט להתחיל לגדל דגים. גם הענף הזה
הצליח מאוד!

רשת הדיגים

בהמשך, הייתה גם רפת. כמובן גם הבנות השתתפו באופן שווה בעבודות.

גם הענף הזה הצליח מאוד! ענף רפת.

בינתיים נולדו ילדים בקיבוץ ובנינו צריך מיוחד עבור בית הילדים, שבו גם ישנו וגם שיחקו. הקפדנו לבנות מרפסות גדולות ורחבות כדי שהאוויר סביב הבתים יהיה קריר יותר – בניה מדברית: בנינו לעצמינו גם צריף חדר אוכל שבו אכלו כל החברים יחד את כל הארוחות. גם סבתא יפה היתה בין ה"חברות" שבישלו במטבח עבור כולם.

פינוי הקיבוץ

במאי 1948 לאחר פרוץ מלחמת השחרור נחסמה הדרך בין בית הערבה לירושלים. הקשר היחיד נשמר באמצעות מטוסים קלים. ב-14 למאי הבחנו בשיירות גדולות של שריון, תותחים ורכבי צבא שנעים מכיוון גשר אלנבי לעבר ירושלים. החשש לגורל הקיבוץ גבר. ב-15 למאי 1948 מתקבלת פקודה להוציא את האוכלוסיה הבלתי לוחמת מבית הערבה. שלושה ימים אחר כך ניתנת פקודת ה"הגנה" לפנות את בית הערבה ומתחיל פינוי אווירי של החברים למרכז הארץ. ב-20 לחודש מאי, י' אייר תש"ח, נעזב קיבוץ בית הערבה ולוחמיו האחרונים מפליגים בדרך הים לסדום. עם פרוץ מלחמת העצמאות פונו ילדי בית הערבה דרך ירושלים.

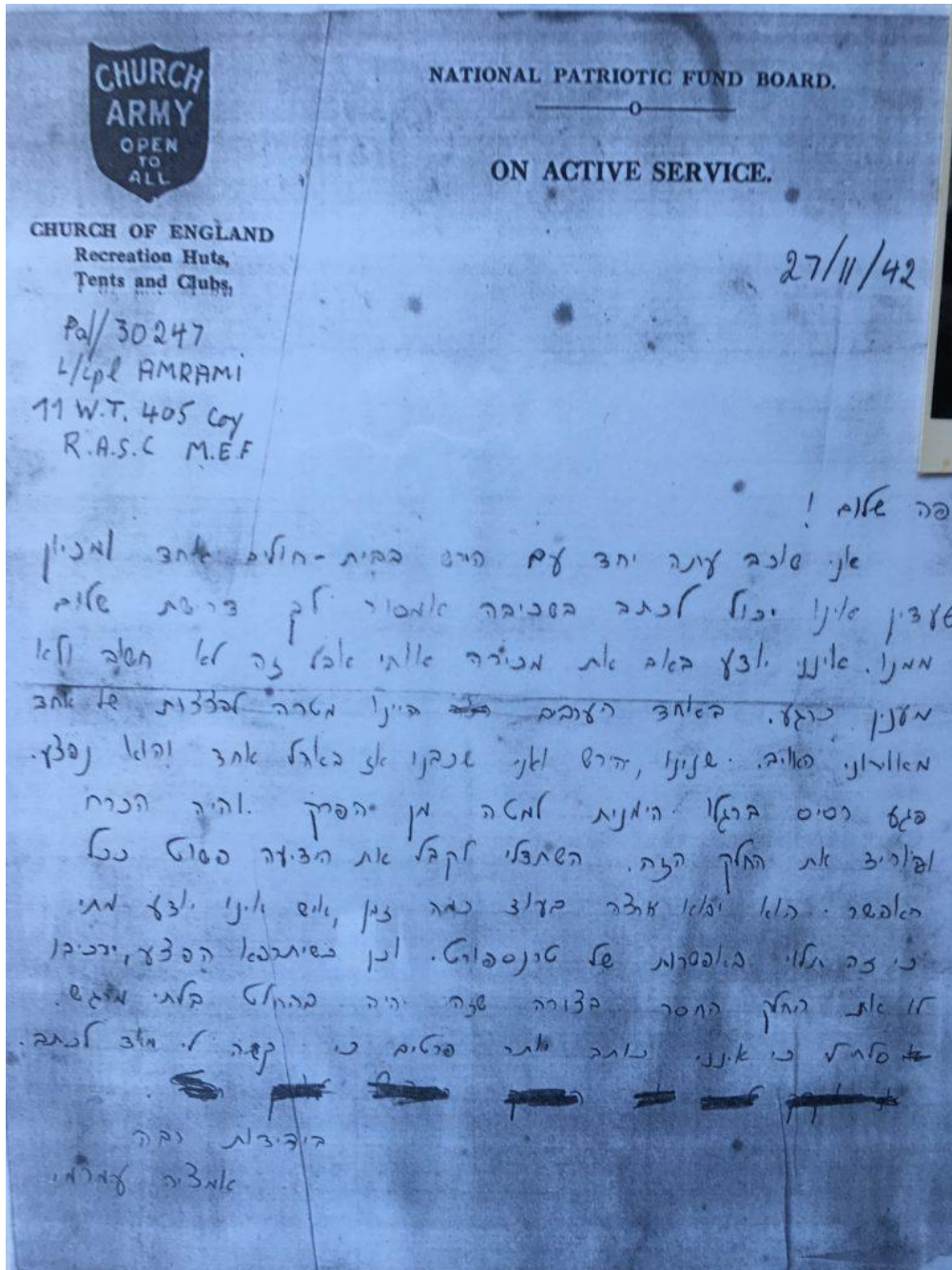
בהמשך נחסמה הדרך ביריחו ונותר רק הקשר האווירי עמו. התגייסתי לצבא הבריטי. באותה תקופה התחוללה בעולם מלחמת העולם השנייה. צבאות הצורר הגרמני התקדמו אל עבר ארץ ישראל במטרה לכבוש אותה. צבא בריטניה (אנגליה) שלחם נגד הצבא הנאצי החליט לגייס חיילים נוספים מארץ ישראל. אני החלטתי שברצוני להתנדב לצבא הבריטי בכדי לעזור בהגנה על המולדת שלי. שוב הייתי צריך לשכנע את סבתא יפה, אישתי, שכמובן בכתה ובכתה כדי שלא אלך לצבא, אבל אני התעקשתי והתגייסתי לצבא הבריטי, לחיל הנהגים. נשלחנו להילחם במדבר המערבי שנמצא בין לוב למיצריים.

אני בצבא הבריטי

יום אחד היפציצו מטוסים גרמניים את השיירה שבה נהגתי. כל כלי הרכב בשיירה ניפגעו קשה וכל הנהגים והלוחמים נהרגו או ניפצעו והתפזרו לכל הכיוונים וגם אלה שהיו באותו זמן באוהלים. כשהתעוררתי לאחר כחודשיים מצאתי את עצמי בבית חולים בעיר אלכסנדריה שבמצרים. לא ידעתי שבזמן שישנתי חשבו בבית שנהרגתי.

לאט לאט הרמתי את הסדין שכיסה אותי וגיליתי שחסרה לי חצי רגל ימין. ניבהלתי מאוד והתחלתי לחשוב איך יראו חיי מעכשיו והלאה. הפצוע ששכב במיטה לידי שאל אותי אם המשפחה שלי יודעת שניפצעתי. שאלתי אותו: "איפה אנחנו נימצאים?" הבנתי ממנו שניפצענו בהפצצה ופינו אותנו לבית חולים במצרים. הוא היציע לכתוב בשמי מכתב למשפחתי כדי שידעו שאני חי ופצוע. המכתב שכתב **אמציה עמרמי** חברי לחדר בבית החולים נמצא כאן:

המכתב

השמחה היתה גדולה כשנודע שאני חי, ואבא שלי, שהיה רופא ילדים, יצא מיד לאלכסנדריה ברכבת כדי לפגוש אותי ולדאוג להביא אותי לארץ. שמחתי מאוד לפגוש את אבא ואמא שלי ובעיקר את אישתי, יפה, שקיבלה את פני בשמחה רבה לאחר שחשבה שאני כבר לא בין החיים. בארץ המשכתי בשיקום וחזרתי לאט לאט לחיים, לא יכולתי לחזרו לתנאי החיים הקשים בבית הערבה ובצער רב עזבנו את הקיבוץ, אך שמרנו על קשר הדוק ובאנו מדי פעם לבקר.

סוף דבר

לאחר עברנו להתגורר בחיפה, שם נולדה לנו בתנו היחידה ענת, שהיא סבתא של נועם.

